

ÅRBOK FOR KARMSUND

MUSEET FOR HAUGESUND OG BYGDENE

Årshefte 1966 - 76

Haugesund 1976

Worum's Trykkeri A/S

HAUGESUND I SKILLINGSVISER

Av Per Qvale.

Skillingsviser er betegnelsen på de utallige visene som ble trykket i små hefter, 4-8 sider, og solgt i store mengder for en rimelig penge. De tok sikte på å nå ut til det jevne lag av folket. Men fra først av ble skillingsvisene laget for overklassen, ofte av kjente menn i tiden. De eldste visene hadde oftest religiøst eller belærende innhold, selv om også leilighetsviser forekom.

Den eldste danske og svenske skillingspoesien skriver seg fra 1520—30-årene, mens det eldste norske skillingstrykket nok er langt yngre. Hvor gammel den eldste norske skillingsvisa kan være, er umulig å svare på, — men det kan nevnes at boktrykkerkunsten ikke nådde oss før 1643 med dansken Tyge Nielsøn. Det eldste trykket jeg har sett, var datert Trondhjem 1797, men det finnes antagelig langt eldre enn dette.

Skillingsvisene ble som nevnt, mer og mer overtatt av det brede lag av befolkningen. Noe som viser igjen ved at produsentene bl.a. blir mer slurvet med typografi, tekstgjengivelse og illustrasjoner. Nå lages det mer aktuelle viser, men også skjemteviser, oppbyggelige viser, gamle folkeviser, triste kjærlighetsviser, humoristiske viser, sjømannsviser og politiske viser hører med til bildet. Fra midten av 1800-tallet kommer utvandringsviser til, mens rallarvisene ble mer og mer vanlige fra 1860—70-tallet.

Hvem som skrev skillingsvisene er ofte vanskelig å finne ut. De fleste visene er anonyme, og i mange av de tilfellene man får oppgitt forfatternavn er dette et psevdonym. Mange av visene ble nok laget på bestilling fra forlagene. Det vokste frem den rene skillingsindustri, — G. E. Strøm, Theodor Rose og Bertrand Jensen var kjente skillingsforlag i Oslo, mens Arne Erichsen Wichne var eneren i Bergen.

Visene ble solgt av omreisende lirekassespillere og trubadurer og av såkalte «visekoner» på markeder. Kolportørene, datidens reisende i bøker, har nok også hatt slike viser i varelageret sitt.

Skillingsvisene hadde trolig sin største utbredelse noen årtier før og litt etter 1900. Omkring århundreskiftet ble det forøvrig også laget postkort med populære viser på. Det ble laget viser i skillingstrykk et godt stykke ut i dette århundret, — bl.a. har vi flere viser fra 1930-årene.

*

Også Haugesundsdistriktet og hendelser her har vært emner for skillingsviser. Jeg skal her referere til fem viser. 1) En så opprivende hendelse som Røværulykken i 1899, da nesten alle øyas familier mistet ett eller flere medlemmer, måtte egne seg som tema for skillingspoesi. Jeg har da også funnet to viser om denne ulykken: Den ene er skrevet av P. A. A. Seivaag: «En Beretnings-Sang om den sørgelige Tildragelse som foregikk paa Røvær ved Haugesund den 14de Oktober 1899, idet en Skjøite med 30 Mennesker sank til Bunds, hvorved alle disse fandt sin Død i de brusende Bølger.» 2) Visa er forsynt med «Eftertryk forbydes», kostet 15 øre og er trykt hos Lie og Sundts Bogtrykkeri i Trondhjem. Etter 12. og siste vers har forfatteren tilføyd: «Sangen bør forefindes i ethvert Hjem, til et Minde og Advarsel for dem som færdes paa de graadige Bølger. En Trediedel af Sangens Prisindtækt vil Forfatteren uddele (af sit Udsalg) til de forulykkedes Efterladte». Datert 2. mars 1900. Samme mann, P. A. A. Seivaag, maler, skrev også «En Minde-Krans om den store Sjøulykke som foregikk paa Titterhavet Natten til den 14de Oktober 1899, da en hæftig Cyklon af Nord-Nordvest brød frem over det oprørte Hav, hvorved 150 Mennesker fandt sin Død i de brusende Bølger. Alle disse forulykkede var fra forskjellige Kanter». Også denne visa ble solgt for 15 øre, og 1/3 av inntekten gikk til de etterlatte.

Seivaags Røvær-vise er, som de fleste ulykkesvisene, like mye en oppbyggelses-sang som en skildring av ulykken, idet 6 av de 12 versene er av forkynnende art.

Den andre visa om Røværulykken «Sang om de forulykkede og efterladte paa fiskeværet Røvær», Stavanger 1900 3), er forskjellig fra den første på flere vis. Den er anonym, er trykt med vanlige bokstaver og koster bare 10 øre (mot 15 øre for Seivaags vise). Visa har 16 vers, mot den andres 12. Men det er ikke bare ytre forskjeller, — også innholdet er ulikt: Her er nesten hele teksten viet selve ulykken. Særlig er de etterlattes skjebne inngående skildret. Dryppende sentimentalt er det nok, men likevel rørende. For det er vel nettopp de etterlattes skjebne som opptar oss mest ved slike ulykker, — ikke de dødes? Selv om visa ikke er forkynnende i den grad som Seivaags er det, har den en klart oppbyggelig tendens: «Dog tanken den stedse opad gaar og gjennom en strøm af taarer, de skuer en havn saa skjøn og blid, hvor døden ei skiller og saarer —». Denne visa, som er trykt i Dahles trykkeri i Sandnes, har ingen påskrift som tyder på veldedige bihensikter. En annen ting er at Seivaags vise kostet 5 øre mer, — dvs. nettopp den tredjedelen av prisen som skulle gå til de etterlatte!

Det er trolig skrevet flere skillingsviser om Røværulykken, — som nok har grepet folk sterkt, — men disse to er antagelig representative for disse visene.

Enda en ulykkesvise fra vårt distrikt har man i «En sørgelig Vise om fem Mennesker, som Ilden fortærede paa Gaarden Brække i Torvestad Sogn» 4) Visa, som er trykket sammen med «Hamborgs Ildebrand», var «tilkjøbs» hos T. Simonsen, Bergen og er trykket hos K. Nilsen. Trykkeår er ikke oppgitt, heller ikke årstallet da ulykken skjedde. Det fortelles i det hele tatt lite om ulykken, langt det meste

som står i de 17 versene er av forkynnende karakter. Det man kan lese seg til om brannen, er omtrent følgende: «October Nat den femtende», «To Hustruer med Børn tre» «Blev i Hast i Aske lagt» mens de «i Søvnens Arme laa». Videre at den ene konen var gravid, samt at den ene av mennene sprang gjennom vinduet og fikk reddet seg på den måten. Som sagt, årstallet for brannen er ikke oppgitt, men etter trykkemåte og rettskrivning kan man kanskje gjette på 1880-tallet?

Når jeg bare har funnet tre nyhets-/ulykkesviser fra våre kanter, vil det ikke si det samme som at det ikke finnes flere. Sannsynligvis er det diktet viser om andre forlis enn Røværulykken, ikke så rent få skip har gått ned i årenes løp. F.eks. «ulykkesåret 1884» som Østensjø kaller det, da 12 skip fra Haugesund ble totalvrak på ett døgn under Islandsfisket. Eller brannen i Haugesund i april 1885 som gjorde store skader og hvor 20 familier ble hjemløse. Listen over egnede skillingsvisetemaer kunne gjøres lang, og mange resulterte kanskje i viser også? Men visene er vel for det meste forsvunnet, ødelagt eller bortgjemt.

Imidlertid skal jeg si litt om et par viser av en annen type. Man kan kanskje kalle dem «skildrende viser». Den kjente «Fiskeriet fra Skudenes til Brandesund» av Sjur M. Bakkethun 5) hører med her. Denne er delvis sitert i Østensjøes Haugesundshistorie. På det eksemplaret jeg har sett, er det opplyst at Bakkethun skrev visa av i 1855. Jeg er tilbøyelig til å tro at vossingen Bakkethun har forfattet den, han har også begått annen skillingspoesi: «En Sømands Smukke Udgang fra Verden. I Anledning af John Clausens Død. Ved det gode Haabs Forbjerg,» trykket i Bergen. «Fiskeriet fra Skudenes til Brandesund» gir en levende og interessant beskrivelse av silde-fisket på våre kanter omkring 1850. Noen direkte Haugesundsvise er det vel egentlig ikke, men lokale størrelser som Lauritz Pettersen er bl.a. nevnt:

«saa traf du Lauritz Pettersen, en Mand med Nøter ti,
prøv ham i Stormens Susen, han seiles ei forbi».

Visa har trolig vært trykt i flere opplag, og har vel kanskje også levd på folke-
munne en tid. Det trykket jeg har sett er udatert, men har en vignett utført av Haugesundmaleren Bjarne Halvorsen, som er datert 1920.

«En ny Fiske-Vise for Haugesund, Stavanger og Bergen. Udgivet af Undertegnede» 6) er datert Bergen 20. januar 1862. «Undertegnede» er her identisk med O. Wold. Visa er, med respekt å melde, temmelig klosset og ubehjelpelig. Den skildrer fiskebyen Haugesund i 4 vers, mens Bergen utmales i 3 og Stavanger må nøye seg med ett vers.

Man hører nok sjelden suset av den store poesien i skillingslitteraturen. Men den gir et bilde av hva den vanlige kvinne og mann var opptatt av, og hvordan de tenkte. Endel av visene er nok skrevet av halv- og helprofesjonelle visediktere, men mange er leilighetsvers laget av de reneste amatører. Og ambisjonsnivået var neppe å lage udødelig litteratur. Som Anton «Jumbo» Andersen, som vel nærmest var fulltids visedikter, skrev om seg selv: «En folkets dikter for de små».

- 1) 4 av dem er funnet i Universitetsbiblioteket i Oslos visesamling. Jeg gikk gjennom bortimot 2000 viser (numrene g8200-8217 ved Norsk Avdeling). Dette er imidlertid bare en brøkdel av samlingen, trolig ikke mer enn ca. 1/6. Den siste visa finnes ved Haugesund folkebiblioteks lokalsamling.
- 2) UBO nr. 1900 på Norske Avd.
- 3) UBO nr. g 8211/23 ved Norske Avd.
- 4) UBO nr. g 8213/45 ved Norske Avd.
- 5) Haugesund folkebibliotek. Lokalsamlingen, klassifikasjonsnummer 839.91.
- 6) UBO nr. g 8210/59 ved Norske Avd.

En sørgelig Vise
om fem Mennesker, som Ilden fortærede
paa Gaarden Brække i Torvestad Sogn.

Mel.: O kjære Sjæl frygt aldrig mer.

1. Med-Menneske som lever nu
Kom Død og Evighed ihu,
Mens Naadens Dør staar aaben,
Snart kan det ske Basuners Klang,
Vil lyde her for sidste Gang;
Held den som da hernede,
I Tid sig lod berede.

2. Det er os tungt at tænke paa,
Men lad os alltid tænke saa,
At deres Sjæl fandt Hvile,
Hos Frelseren i Frydens Borg,
Men vi har Kval og Hjertesorg,
Som mistede de kjære,
som Ilden fik fortære.

3. Det er en sur og bitter Drik,
Som de Paarørende nu fik
I Livet at udtømme.
Bed Gud om Taalmod, Haab og Tro
At deres Sjæl har Fred og Ro,
Og funkler for Guds Throne,
Med Livets Krands og Krone.

4. Slet ingen vi fordømme maa;
Læg mærke til, husk altid paa,
Hvad Frelseren os siger;
Thi hvo sig selv rengjøre vil,
Faar aldrig høre Jesum til;
Hans Blod maa ren os gjøre,
om vi vil Gud tilhøre.

5. October Nat den femtende,
Da dette Gru passerede;
Men ak, men ak forsilde,
at frelse dem fra Ildens Magt,
de blev i Hast i Aske lagt.
Gud har al Magt og Vælde,
Han frelse kan og fælde.

6. Vor egen Magt kun liden er,
Gud vore Planter kun beler,
Naar vi paa Lykken stoler.
Da kommer han, naar mindst vi ved,
Og sender Modgang, Sorg os ned;
Alt gjør han til vort Bedste,
Hans Vilje er at fæste.

7. Os fast til sig i Naadens Tid,
Men vi til Verden slaar vor Lid,
Og vil ham ei adlyde,
Naar Nød og Trængsel støder til,
Vi da maaske ham søge vil;
Men ei i Medgangs Dage
Da sættes Gud tilbage.

8. Det blive kan en Drivefjær,
For Slægt og flere Mennesker,
At vandre Tiden varlig;
Vi er Uvis om Aftningen,
Naar vi os lægge i vor Seng,
om vi faar mer beskue,
Guds Sol paa Himlens Bue.

9. *De som i Søvnens Arme laa,
De visstnok ikke tænkte paa,
At ende Livets Dage.
Ved Ild i saadan Hastighed,
Det lyder til os, vær bered,
I hvor vi os henvendte der,
Gud alles Hjerter kjender.*

10. *Gud frelse kan
visst Een og Hver,
Han i sit Vise end ser,
Men det er os forborgen,
Hvad som hans Hensigt hermed var,
Det vil engang os blive Klart,
Om vi faar didhen lande,
Paa Glædens lyse Strande.*

11. *To Hustruer med Børn tre,
Som Ægtemænd nu savnede,
De vaanded' sig i Smerte.
O gode Gud lad Aandens Fred,
I deres Hjerter tale ned,
Din Balsom kan dem styrke,
I Sorgens tunge Mørke.*

12. *Den ene Hustru Livs-Frugt bar,
Den ene Mand han hjemme var,
Den Anden er tilstede;
Men da han dette vide fik,
Han i sit Hjerte fik et Stik,
som vil hans Hjerte nage,
I Prøvens korte Dage.*

13. *Den Anden i Fortvilelse,
Udsprang i gennem Vinduet,
Og det ham saare smerter,
Hans Hustru igjen i Løen laa,
Forgjæves var at tænke paa,
At bringe Liv tilbage,
Nei endt var Naadens Dage.*

14. Forældre fik et Hjerte-Stød,
Som vil dem følge til sin Død,
I tænk, at Moders Hjerte,
som efter Datteren gjengaar,
Hun fikk i Livet nu et Saar,
Som ingen kan kurere,
Og Gud hjælp dem at bære.

15. Det tunge Savn som knuger Dem,
Ledsag du de til Maalet frem,
Det Maal hvortil vi skabtes;
Lad Dem hos dig igjen faa see,
Som de med Smerter savnede,
Paa Evighedens Morgen,
Trøst du dem her i Sorgen.

16. Til dig min Gud har en Bøn,
Bønhør mig for din kjære Søn,
Ledsag os allesammen;
Oplys os ved din gode Aand,
og naar du løser Livets Baand
Lad vi hos dig da sjunge.

17. Min sang er nu tilendebragt,
Tag Naadens Dage vel iagt,
Vi ved ei naar Gud kalder,
Os hen til sidste Hvilested;
Nei ingen af os derom ved,
Det er den skjulte Gaade,
Gud over det faar raade.

Fiskeriet fra Skudenes til Brandesund

Skrevet av S. M. Bakkethun i 1855.

Mel.: Kong Ring sad glad i Høibænk.

*Min Ven, jeg vil fortælle om vores Fiskeri
og hvad der ind mon' falde i denne travle Tid.
Tidt maa den stakkels Fisker fordage Træl og Harm,
ja til den vaade Trøie tidt skjuler nogen Tarm.*

*Før Jul præcis tre Dage maa alting færdig staa,
vi da i Baaden drage, til Skudenæs vi gaa,
hen der hvor Hvalen stander med Halen ud fra Land,
med sin sølvklædte Arme han pryder nogen Strand.*

*Der kaste vi vort Anker med glad og freidig Hu,
Udsigterne er gode, men Lykken giver Gud.
Nu Masterne nedtages og Riggeren op paa Land —
saa taler Note Basen, nu rask da alle Mand.*

*Nu Gutter, holder Aften og lægger Eder ned,
i Nat ved Midnatstider vi faar vel ingen Fred;
thi Silden, den Gudsgave, helst da gaar under Land.
Nu Fred saa vil vi have, ja sov nu alle Mand.*

*To Søringer paa Baaden, det har saa godt et Lag,
opfostret iblandt Stormen og dyben Bølgedrag.
Hør deres daglig Ordre: heiop, stræk Pik, lad gaa,
en Styrtning over Borde Du ei maa agte paa.*

*Nu Valders, kom i Baaden, men spring ei altfor hardt,
med dine jernskodd' Hæle du gjør stor Skade snart;
Pressenningen er frossen og often sprød av Is
og Jøkler uden Borde som Børster paa en Gris.*

*Hufjeiemei, jeg kulser, nu Vanterne i Sø,
jeg træder dem paa Tiljen, saa lærte mig min Mø.
Sjøklæderne er frosne, kast dennem over Bord
og træk dem vaad' paa Kroppen, det bruges i vort Nord.*

*Drag ud din femrørs Aare og ro saa det har Lag,
endnu har vi to Timer, før vi har lyse Dag;
hør Hvalen hvor den bruser høit over Bølgedrag
og Maage Hæren suser, — her bliver Kast i Dag.*

*Nu Halling spring av Baaden og gjør Landtouget fast,
forglem ei gammel Vane, men gjør et Hallingkast.
Glem heller ikke Tingen, se nøie paa din Bas;
Pressenningen tilside, nu kaster Jan og Lars.*

*Nu traf du Køblers Nøter med valgte raske Folk,
der føres ren Kommando, men aldrig Tamp og Svolk;
saa traf du Lauritz Pettersen, en Mand med nøter ti,
prøv ham i Stormens Susen, han seiles ei forbi.*

*Nu træffer du paa Strilen med sin brunbarked Not,
med hvide Vadmelsbuxer godt bundet til ved Fod,
tjenstvillige og flinke, men irrer du dem op,
da har al Fred en Ende, alt Venskab siger stop.*

*Og nu Garnfisk'ren trives, thi Loven gjør ham glad,
nu sover han saa roligt, til han ser lyse Dag;
da drager han som Strømmen om Vinden den er mod,
man hører Aarers Drønnen som lyden av en Flod.*

*Den tapreste Garnfisker Østlændingen jo er,
han har saa fine Vælder, at Silden dem ei ser;
tre Mand paa Egebaaden fra Lister kommen er,
Lad Bølgen om ham fraade, han trodser alle Skjær.*

*Østlændingen og Skøiten, de trives godt her nord,
de er tilsammenviet af gamle stærke Thor,
hun dukker under Bølgen, han staar paa Dæk i Vand,
skyd fram Hav, dig jeg følger, staa tør til høirød Rand.*

*Hardangeren med Jægten, saa stolt han fører den,
ei Fridtjof bedre seilte paa Grækens Vande frem;
som Svanen let hun svømmer, saa Skum staar frem for Bryst
av søvblank Sild hun stønner, da danser hun med Lyst.*

*Nu vrimler der af Baade fra Fjord og op til Strand,
det kaldes kan en Flaade med otte tusind Mand;
Arbeideren nu kjæmper for Statens Vel og Fred,
skjønt Store til ham skjælder for dum Opsætsighed.*

*De rappe Ganejenter nu faar Arbeid i Land,
ei Salt'ren længe venter, før Lasten er istand;
nu er de Rosenkinder stærkt farvet udaf Blod,
og Fiskens Indvold skjuler deres Skjørt fra Top til Fod.*

*Tænk disse raske Jenter har sig et Parlament,
en Bill de har forfattet, den lyder saa bestemt:
er Salteren for sparsom, har ei godt Øl, lidt Brød,
lad ham se tomme Tønder og Pungen ligge død.*

*Vel er vi buxeløse, vor Lov gjør ingen Larm,
men Anna Koldbjørnsdatter er skreven i vor Barm.
Vore Hænder er opsvulmet af Kværking, Is og Sne,
upruten ren Betaling fornægte Smerterne.*

*Nu mange haver kastet og fisket meget godt,
men Mængden staar tilbage og har det ganske smaat.
Tab derfor aldrig Modet, til sidste Stund hold ud,
en være maa den sidste i Vingaarden hos Gud.*

*Kom Gutter, tag ind Riggen, nu maa vi længer nord,
nu Hvale med Armeer gaar ind ad Bømmelfjord.
en Del gaar mere vestlig ind under Espevær,
han er den anden Hyrde, Du kom' ham ei for nær.*

*Nu Vos læg ind med Aaren og heis vort Seil i Top,
se efter alt i Baaden og klar Pigfaldet op;
Se Østens røde Skyer og Sydens mørke Bank,
Snefog og Haggelbyger dig æsker ud til Kamp.*

*Garnfisk'ren er ei kommen, nu er her Plads for os,
nu maa vi sent og tidlig ro ud og faa en Laas;
vor Pengepung er vissen, Brødkisten er snart tom,
og Svinelaarets Knoker de raabe om Pardon.*

*Nu har vi faaet Opsyn, det li'r vi ganske godt,
nu fredes fattig Fisker, han aldrig blir til Spot;
naar Ret og Sandhed hævdes da bor hver Mand i Fred,
den Fattige faar tale, og Rig maa holde Ed.*

*En Ting jeg vil advare Storfiskerne saa god,
paa Fisket ei at fare med mindste Overmod;
og dra Prokuratorer fra andre Steder hid,
del kjærlig med din Broder, bedrag ei for en Hvid.*

*Tænk ei at Havets Rigdom vil strømme til dit Land,
naar du ei kjærlig deler med fattig, stræbsom Mand;
vel er din' Velder dyre, men Mennesket langt mer,
maaske i Evigheden din Not du aldrig ser.*

*Nu vil jeg Sangen slutte og lægge Pennen ned,
med Bøn til den Algode, at Fisket vare ved;
at Klippens Søn faa Føde og Dalens Søn faar Fred,
at hver en Nordmand virker med Kraft til Evighed.*

En Beretnings-Sang

om

den sorgelige Tildragelse som foregik paa Røvær ved Haugesund

den 14de Oktober 1899, idet en Skjøite med 30 Mennesker
sank til Bunds, hvorved alle disse fandt sin Død
i de brusende Bølger.

Mel.: O store Gud og Verdens Staber.

1. Hvad som er hendt i disse Dage, Det nu af
mange mindes kan, Hver kristen Sjæl maa fælde Taarer
Dg sukke dybt udi sin Aand. Som nu jeg lader her beskrive,
Det mange vist til Hjertet gaar. Vi er kun Støv, ja Muld
og Aske, Dg gaar i Fare hvor vi gaar.

2. Paa Røvær der for nylig hændte En sorgelig
Tildragelse. En Skjøite skulde der uddrage Med Benner
og med Slægtninge, Dg hen til Haugesund dem skulle, Kun
med et Lig at jorde ned. Dg dette dem sin Pligt udførte
Paa Kirkegaardens Hvilested.

3. Men at, da dem tilbage reiste, Fra Haugesund til
Røvær hjem. En Storm af Sydsøst Herren sendte, Som
blev en Skræk for disse Mænd. Enskjøndt det var et Taage-
Mørke, Dg Skjøiten stødte da paa Grund. Dem alle hver
i Armen styrtet, Dg sank saa ned paa Havets Bund.

4. Nei ingen Redning var at stue For disse stakkels
Mennesker. De maatte Døden gaa imøde, Og blev til
Brag blandt Braat og Stjær. Endel af dem til Rov for
Fisken Et Offer udi Havets Dyb. Endel er ogsaa igjen-
funden, De hviler fædt i Jordens Fred.

5. Men Venner hør hvad jeg vil sige Om Røværers-
Sorgens Gravølkbord. Det gaar vist aldrig dem af Minde,
Som der paa flere Steder bor. Thi Sorg og Savn, ja
bitre Minder, Det river Saaret — op igjen. Naar dem
sin Kjære igjensfinder, I en saa sørgelig Tilstand.

6. Ved Aften Sørge-Budet lyder, At disse kommer ei
igjen. Da blev et Jammer-Strig at høre Paa Røvær udi
hvert et Hjem. Ja Børnene dem raabte Papa! Men ingen
var for dem at se, Stor Sorg og Angst var der at stue,
At se de Smaa sig jamrede.

7. Af Mandfolk var vist saa tilbage, Paa Røværers
sørgefulde Land, Men at og ve hvad tunge Dage For
dem som tabt sin kjære Mand. Tænk naar Forsørgeren er
borte For Kone og for Børne fler, Da bliver alle Timer
sorte, For dem som er i trange Aar.

8. Men store Gud som alting kjender, Og alle Ting
du styre kan. Seud hen o Gud din Hjælpemidler Til Rø-
værers sørgefulde Land. Og giv dem No for deres Smerte,
Som følet har et saadant Stød. Husval o Gud hvert sorg-
fuldt Hjerte, Og giv da dem et dagligt Brød.

9. O Gud dig over dem forbarne, Som fik en Stræf
i disse Hjem. Slut bort af Hjertet deres Harm, Som er
beklemt i Sorgen hen. Du er en Ven, o Gud, for alle,
Som læge kan hvert Hjerte-Saar. Den som har dig o Gud
i Tanker, Han salig ind i Himlen gaar.

10. Jeg da til Slutning og vil ønske, At alle Sjæle
gik derhen, Og blev en Brud med Vrens Krone, Hos
Gud i Himmel-Salen hjem. Der er en Havn som aldrig
svigter, Der er en Havn for Veir og Vind. Den som har
Gud i Ord og Tanker, Han seiler glad til Havnen ind!

11. Bestikket var det vist o Herre! At disse skulle
undergaa. I denne store Nød og Fare, Dem udi Dybet
drukne maa. Men du o Gud er alles Fader, Giv dem i
Farens sidste Stund En salig Død for Angst og Rvide,
Hver Sjæl, den rette Anker-Grund.

12. Lad Lyden fra din Himmel-Throne Dem finde
Veien til dig ind. I Himlens Sal med Krans og Krone,
O Jesu dem til Hjertet bind. Tag Sjælen i din Guddoms-
vælde, Og trøste deres Kjære hjem. Lør bort hver Taare
de har fældet, Alnaadens Gud i Himmelen!

Sangen bør forefindes i ethvert Hjem, til et Minde
og Advarsel for dem som færdes paa de graadige Bølger.

En Trediedel af Sangens Prisindtægt vil Forfatteren
uddele (af sit Udfalg) til de forulykkedes Efterladte.

Wikstrøm pr. Hitteren 2den Marts 1900.

En ny Fiske-Vise

Mel. Boer jeg paa det høie Fjeld.

Haugefund ligger, som sagt,
Paa den nøgne Klippe og fjeldbygde Stranden;
Fiskeriet giver de paa Aft
Baade Tvinder ligeom Manden.
Oversover ligger Bagere
Med stolte Boder, der kneiser overalt. —
Fiskeren med sin Fæstemø
Dg med Garn og med Lønner og — Salt.
∴ Man seiler saa stolt derind,
Naar man har sin bedige Vind: —
Med Garn og sine Net
Faar man deri sin Fiskebræt. ∴

Haugejunds store Fiskedag
Er i Februar, Marts — da vil de fejre
Den for Hjertets Slag
Hos hver Fisker som vil dø eller fejre
For det elskte Fiskeland,
Med dets skyhøie Fjelde og snebedækte Dale,
Med dets skumbedækte Strand,
Med dets Fosser, som tordnende taler.
∴ Februar fylder deres Bryst
Med en hellig brændende Lyst,
Dg fra Hjertets fulde Væld
Strømmer Ønsker for Fiskeriets Held. ∴

Haugefund er en nøgen Strand,
Det kan vel ikke nægtes; men ogsaa den eier
Folk med god og sund Forstand, —
Det er Noget som Rigdom opveier.
Med Nøder i sin Haand
De kan dybt skue hen til den himmelske Giver.
Uden Lænker eller Baand

Blid de sin Mening af Hjertet fremfører.

:: I Haugesund vistnok det er
De Folk, som forstaar ogsaa især
Hvad den Himmelske gav
Den Dræt de og fik af dets Hav. ::

I det store Bælt og Sund
Kaster Fiskeren sine Garn og ligesaa sit Næt,
Hvor Silden staar paa dens Bund,
Hvor de annammer sin rigelige Fiskebræt.
Saa bliver der Sild overalt,
Hvor Fiskeren med sine Takke-Bønner.
Saa ligger de den i Salt,
Hvor de af den himmelske Belønner.

:: Bondepigen hjælper dertil
Med Kniven i sin Haand og qværker den Sild,
Dg siden synger denne Sang
Med Hurra for hver en Gang! ::

Stavanger er ogsaa Folk
Hvor der er forblanøet af alle Slags Sekter.
Enhver er sin egen Tolk,
De for nylig er hjemføgt med Kræfter.
De Fleste læser og ei forstaar,
Dg forvandler vores christelige Religion.
Sild de vel ogsaa faar,
Men betragter det Hele som Babylon.

:: De Fleste bygger ogsaa der op,
Den Almægtige han stjer iblandt ogsaa Stop
Paa Grund af den forskjellige Sekt
Hvor han med sin Ballancevægt.

I Bergen er Folk ogsaa god,
Men de er bleven skuffet formedelst Creditter;
De har ogsaa tabt sit Mod
Paa Grund af de store Fallitter.
De Store i Glands og i Stads,

De har høstet, naar Kjøbmand der har nu faaet.
Der sees enkelt Palads,
Hvor den Mynt de nu har faaet.
:: Det er ogsaa sandt og vist,
At i Bergen er mangen en List,
Paa Grund af den store Credit,
Hvor Mangen har mistet Sit. ::

Liden skrider hastig frem
Med Nytte til Fiskeriet og Menneskets Glæde;
Ogsaa her de faa et Hjem
Saavidt Gyverne saadant tilstede.
Dampen over Hav og Land
Stiger høit imod Himlen og Sand'ten opliver,
Sammenbinder Fjeld og Strand,
Og os tusinde Fordele opgiver.
:: Telegrafen bringer vort Ord
Rundtomkring i hele vort Nord;
Nær og fjærn det vordes Et
Hvis Forbindelse knyttes nu let. ::

Og som Liden fremad gaar
Og Dplysningen stiger iblandt Norriges Fjelde,
Vi alt klarere forstaar
At befri os fra Magthaveriets Vælde;
Lad saa møde hvad der vil,
Her er Mod udi Bryttet og Sener i Armen —
Den som med os drive Spild,
Skal nok mærke han kommer i Varmen.
:: I vor Saga, gammel og ny
Er den norske Gutten lidt fry, —
Giver gjerne første Slag
Naar det gjelder hans Fædrelands Sag. ::
B e r g e n den 20de Januar 1862.

O. Bold.

Bergen. Trykt af S. G. Hagen.

Den første ligfærd.

Mel.: Jeg ved mig en søvn.

Fra Røvær et følge i sørgedragt
der skrider henover vande.
En elsket skal nu i grav bli lagt
og høit mellem skjær og strande
der lyder en sang om død og dom, —
om hvile i fredens lande. —

Ei anede nogen at bare en
i følget fik komme tilbage
til hjemmet derude, — til slægt og ven,
der saa dem fra land at tage, —
at der paa den gamle, kjendte led
de skulde sin død faa smage.

Da henne ved graven sidste sang
for liget de havde sunget
og tystnet var kirkeklokkens klang,
som nylig høit havde runget,
da førend de naaede sine hjem
var livstraaden deres sprungen.

Trods vinden blæste og øged paa
med skøiten de vilde fare
afsted; ti de tænkte: hjem vi maa,
vor skøite sig nok vil klare
i stormen idag som ofte før,
men hvad fik de da erfare!

Ulykken.

Derude, hvor stormen voldsomt jog
henover de dybe vande,
hvor bølgerne bruste og mægtig slog
mod skøiten der mellem strande,
de sank i den kolde, vaade grav,
mens mørket læå over lande. —

Ei hortest de skrig, i natten lød
derude blandt sjøens vover.
Ei kunde man redde fra kamp og nød
de treti, som alt nu sover
i døden og hviler i den havn,
hvor havbølger ei slaar over.

Tunge anelser.

Med anelser tunge længe gik
de kjære paa oen derhenne.
De ventede og ventede, men ei de fik
se skøiten ved stranden lenne.
Men saa kom den store smertens dag.
Naar glemmes i Røvær vel denne?

Budskabet om ulykken.

Et dampskib med mandskab og prest ombord
der sagte mod land sig nærmer.
Og snart ifra dækket lyder ord
som intet for brodden skjærmer.
De farer igjennem sjæl og sind,
da sænkes de sterke armer.

Sorgens dumpe klager.

Aa, har jeg ham mistet, min kjære mand!
Aa, er han, min far, blit borte!
Aa, kjæreste bror fandt du ei land
i stormnattens mulm den sorte!
Aa, stakkels min søster sank og du
med moder i dødens mørke!

De efterladte.

Saa lød det fra mødres og barnemund,
da ulykkens bud var givet.
Hver dybeste streng paa sjælens bund
sig rørte og just som sivet
de skalv under tyngden af guds haand,
som tog, hvad den havde givet.

Og taarer saa tunge rulled ned
fra øine, som der blev vaade.
Og blegnede kind af sorg blev hed

og i denne jammers vaade
de vred sine hænder i bitter angst
og grundet paa skjæbnens gaade.

Ligene opsamles.

Fra havet blev samlet en for en
af dem, som var gaaet under,
Og indenfor kirkens dør man tren
med disse, hvis levestunder
for stedse var endt paa denne jord
og nu under laaget blunder,

Den store ligfærd.

Saa kom da den store ligfærdsdag,
som aldrig vil gaa af minde.
Der samledes under kirkens tag
en skare som ingensinde. —
Hvem tolke kan dog den vemodsgraad,
som lød ifra mand og kvinde?

Ei mindre end otte og tyve lig
i kirken laa side om side.
Hver baare med kranse var smykket rig,
men om dem med angst og kvide
de sørgende hulked høit og saart. —
Hvad maatte de stakler lide!

Saa bøiet, fortvilet følget staar
ved alle de sorte baarer.
Dog tanken den stedse opad gaar
og gennem en strøm af taarer
de skuer en havn saa skjøn og blid,
hvor døden ei skiller og saarer. —

Der over den store fællesgrav,
som nu disse døde huser,
saa fagert det rene krystalhav
for grædende øine lyser. --
Og som gennem tunge, mørke sky
det hviskes: her nu vi ere.